Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 30 (10322) | 1977 чылдың февраль 5, суббота | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 коп.

ПАРТИЯНЫҢ КЫЙГЫРЫЫН ЧОН ДЕТКИП ТУРАР

ЧОРГААРАЛ СӨЗҮ

Төөгүге алдын үжүктер-биле демдеглеттинер кайгамчык улуг болуушкуннар, төөгүлүг документилер тургулаар. Ындыгларның бирээзинге Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюнун дугайында СЭКП ТК-ның доктаалы болур. Мээн төрээн Тывамның бүгү ажыл-ишчилери: найысылал Кызылдың ажылчыннары, Ак-Довурактың тудугжулары, Хову-Аксының металлургтары, Таңдының, Каа-Хемниң, Улуг-Хемниң тараажылары, Мөңгүн-Тайганың, Эрзинниң, Бай-Тайганың малчыннары, ыраккы Тожунун, Тере-Хөлдүн ивижиларчылары болгаш өске-даа бүгү чон ол улуг документини аажок бедик көдүрлүүшкүн-биле, үрдектиг ханызындан хүлээп ап, Төрээн чурттунуң чедишкиннери, оон чечектелишкини дээш чоргааралдың сөстерин чугаалап турар.

«Хоочун большевиктер, советтериң эрге-чагыргазы дээш идепкейлиг демиселчилер, революцияның, хамааты дайынның болгаш Ада-чурттуң Улуг дайынының хоочуннары, күш-ажылдың маадырлары-биле хүндүткелдиг ёзулалдарны чорудар» деп ол доктаалда айтып турар. Ол сөстер хоочун салгалдың кижилеринге онза чоргааралды болдуруп турар. Бежен ажыг чылдар дургузунда ленинчи партияның хүрээлекинге турып, төрээн Тывамга болгулаан социал-экономиктиг чаартылгаларга эгезинден-не идепкейлиг киржир, улус ажыл-агыйының болгаш культураның хөгжүлдезинге эш-өөрүм-биле кады бодумнун хире шаам-биле үлүүмнү киирер улуг аас-кежии менээ таварышкан.

«Алдан чыл болза кижи назынының ортумак үргүлчүлелиниден эвээш-тир. Ынчалзаа-даа ол үениң иштинде бистиң Төрээн чурттувус чүс чылдарга деннежир орукту эргкен» деп СЭКП-ниң XXV съездизинге партия ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежнев чугаалаан. Бистиң Төрээн чурттувуска Совет эрге-чагырганың чылдарында болган улуг өскерилгелер, чедишкиннер хоочун салгалдың өске бүгү кижилеринге ышкаш, менээ база онза тодаргай болгаш илден. Ол бүгүнүн дугайын СЭКП ТК-ның бо доктаалында аажок билдиңгири-биле киргеп. 1976 чылда чурттуң национал орулгазы революция мурнунга бодаарга 65 хуу өскенин ында айыткан. Оны акшаже шилчидер болза, он-он миллиард рубль-дир.

Улуг Төрээн чурттун хөй националдыг бузулбас найыралдыг улустарының күүлүг өг-бүлезинде эң аныяк республика—бистин Тывавыс каш-аа чылдар дургузунда кайы хире чечектелип, сайзыраанын караавыс-биле көрүп тур бис. Ам Тыва шапкын хөгжүп орар үлетпүрлүг, механизаттынган улуг көдээ ажыл-агыйлыг, культура болгаш уран үүл чечектелген республика апарган. Совет Эвилелиниң өске бүгү черлериниде ышкаш, тывалар аас-кежиктиг, байлак шыдалдыг амыдыралдыг апарган, оларның эртем болбаазырадыр талыйын бедээн. Ол бүгү дээрге улуг Ленинниң, оон өскүткени Октябрь революциязының, Коммунистиг партия чурттуң ленинчи оруктан башкарын келгениниң ачызы-дыр. Бо бүгү дээш ленинчи партияның хоочун дайынчылары, бистер, чоргааралдың сөстерин чугаалап тур бис.

Д. ДАНЗЫН-ООЛ,
1923 чылдан бээр СЭКП кежигүнү.

Л. И. Брежневтиң Саддам Хусейнни хүлээп алганы

Албаниның найыралдыг аян-чоруун кылып ССРЭ-де келгеп, Араб социалистиг чаартылга партиязының (АСЧП) регионалдыг удуртулгазының Чиңгине секретарының оралакчызы, Ирак Республиканың Революстут командылал Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы Саддам Хусейнни СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары Л. И. Брежнев февраль 3-те Кремльге хүлээп алган.

Найыралдың болгаш бот-бодун билчиринин байдалынга эрткен беседа үеинде Л. И. Брежнев биле С. Хусейн ийи чурттун аразында кады ажылдажылга бүгү талалыг характерлиг апарган болгаш көдүрлүүшкүнүт угланыышкын-биле чайгылып чок хөгжүп турар дээрзин сеткил ханыышкын-биле демдеглээн. Олар оон-биле холбаштыр империализмге, колониализмге болгаш реакцияга удур, тайбың болгаш социал дешилге дээш демиселге ийи чурттуң эрге-ажыктарының ниити чорудун илергейлеп турар найырал болгаш кады ажылдажылга дугайында ССРЭ биле Иракты аразында керээниң онза чугулазын айыткан. Ол керээ болза үр үениң перспективазын барымдаалап, найыралдыг совет-ирак харылзааларны быжыглаарынга бижыг үндезин болуп турар. СЭКП биле Иракты АСЧП-зиниң аразында харылзааларны улам ыңай калбартырының айтырыгларын база чугаалажып, партия база күрүне тургузуушкунунуң талазы-биле дуржулга солчурун үргүлчүлээр бодап турарын илергейлээн.

Амгы үениң делегей байдалының, хамыктың мурнунда Чоокку Чөөн чүкте байдалдың чугула айтырыгларын чугаалажып көөрү эп-сеткил каттыштырылгазының ёзузунга эрткеп. Л. И. Брежнев биле С. Хусейн ол районда дүшкүүрлүг чоруккa хамарыштыр шыңгыы сагышыралын илергейлээн болгаш израиль агрессиянын уржуктарын бүрүү-биле чайладырынга болгаш Чоокку Чөөн чүкке чөптүг база бижыг тайбыңны сонуургалдыг талаларның күженишкиннери-биле тургузарынга бүгү хемчег-биле идиг бээр дээн ССРЭ биле Иракты чүткүлүн бадыткаан. Палестинаның араб улузунун бодунун дүрүм ёзугаар эргелери дээш эрес-дидим демиселин чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турарын, араб национал-хосталгалыг шимчэшкиниң мурнакчы отрядтарының бирээзи — Удурланыышкынның палестин шимчэшкининге бүгү талалыг дузаны көргүзерин үргүлчүлээринге беленин айн тала илергейлээн. Араб күрүпелерни, араб чөөн чүктүн бүгү-ле дешилгелиг күштерин антиимпериалистиг үндезинге сырый каттыштырарының, боттарының өөнүктери-биле — бирги эолчегде Совет Эвилели-биле болгаш социалистиг өске-даа чурттар-биле оларның бир демиг хөделириниң чугулазын онзалап демдеглээн.

Совет Эвилели биле Иракты аразында турун турар найыралдың белдирлери бүгү хемчег-биле быжыглаарынга, дең эргелерге, үскай догуниаңкының хүндүлээринге база бот-бодунун иштики херектерине холгаарлавазынга үндезилээн, оларның аразынга политика, экономика, культура болгаш өске-даа талаларга бот-бодунга ажыктыг кады ажылдажылганы сайзырааңгайжыдарынга шиитпирлиниң дугайын Л. И. Брежнев биле С. Хусейн медеглээн. Совет Эвилелиниң болгаш Иракты удуртукчу партия база күрүне ажылдакчыларының аразынга доктаамал чорудун турар ужуражыышкынар ийи чурттуң аразынга бүүрелди болгаш бот-бодун билчир чорукту быжыглаарынга үре-түүнелдиг идигни берип, ийи талалыг харылзааларның негелдиг айтырыгларын чогуур үеинде шиитпирлээринге база Чоокку Чөөн чүк херектерине болгаш ол ышкаш делегей ареазынга оларның туруштарын аайлап таарыштырарынга дузалап турар дээрзинге таарзынганын олар илергейлээн.

Беседага киришкеннер болза:

Ирак таладан — АСЧП-ниң регионалдыг удуртулгазының кежигүнү, Революстут командылал Чөвүлелиниң кежигүнү, иштики херектер министри Иззат Ибрагим, Иракты ССРЭ-де элчиниң Муртада Саид Абдель Баки;

Совет таладан — ССРЭ-ниң даштыкы херектер министриниң бирги оралакчызы В. В. Кузнецов, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретарының дузалакчызы А. М. Александров, ССРЭ-ниң ДХМ-ниң коллегиязының кежигүнү М. Д. Сытенко.

(СЭТА).

Хүн демдеглели

КЫШТАГЛААШКЫНДА АМГЫ БАЙДАЛ

Бо хүннерде республикада мал кыштагладыышкыны алаан берге байдалда эртип турар. Арып-баксыраан мыйыстыг бода мал 7 муң, а хой, өшкү—75 муң баш хире боон турар. Өвүр, Эрзин, Тес-Хем, Бай-Тайга районнарның ажыл-агыйларында арып-баксыраан мал хой.

Февраль бирге чедир өлген мыйыстыг бода мал, хой, өшкү Эрзин, Тес-Хем, Барыын-Хемчик, Бай-Тайга, Кызыл районнарның колхоз, совхозтарында 1976 чылдың бо үедеги деңнелиңге бодаарга хөй боон турар, «Хемчик» совхозка январь айда 50 сарлык өлген. 1976 чылда төрүттүнген аныяк мал хөйү-биле когараан. Кызыл районда 322 баш бода мал, 1363 баш хой, өшкү өлген.

Эрзин, Тес-Хем, Өвүр, Бай-Тайга районнарда мал чемин хайындырын белеткээрин организаставаан, а республиканың ниити ажыл-агыйларында борбаандылаан чемнер белеткээр тургузуглар шуут ажылдавайн турар. Термохимиктиг ажылдан кылыышкын чорудар тургузуглар үзүктелиишкил-биле ажылдап турар.

Улуг-Хем районда 13 кормоцехтен 11, Таңдыда—14-тен 9, Бии-Хемде 12-деп—8 ажылдап турар. Цехтериниң үзүктелиишкиниг ажылдап турарының кол чылдагааны —инженер албаныың кошкак болуп турары.

Кышкы үеде малды доктаамал суттарары улуг ужур-дузалыг турда, 351 кудуктун болгаш скважиналарының 257-зи ажылдап турар. Бай-Тайга районда 11 кудуктун таңдызы, Өвүрде 13-тен 7, Чөөн-Хемчикте 49-тан—34, Тес-Хемде 26-дан—17, Кызыл районда 26-дан—15 ажылдап турары хыпалдадан илерээн.

Суг сөөртүр машиналарның дыка хөйү ажылдавайн турар. Суг сөөртүр 293 машинадан 201 ажылдап турары оон тодаргай чижээ болур. Мөңгүн-Тайгада суг сөөртүр 12 машинаның чүгле 4-ү бүдүп, Бай-Тайгада 26-дан—13, Өвүрде 18-тен—8, Улуг-Хемде 44-тен—33, Тес-Хемде 35-тен—17, Эрзинде 26-дан — 15 машина ажылдап турар.

Шээр малдың массалыг оолдаашкыны республикада түүктээн. Бөгүнге чедир республикада 139,6 муң баш анай, хураган алдынган, а ара салганы—3616 баш. 2105 баш бызааны алган.

Бо чылдың бирги кварталында республика күрүнеге 4500 тонна сүттү, 25000 тонна эштя садар ужурлуг. Баш удур саваашкынарны ёзугаар алырга, эт, сүт садарының планын күүсеттин болурунун аргазы бар. Бир хонукта-ла ортумаа-биле 539 центнер сүттү садып турар. Барыын-Хемчик, Улуг-Хем, Эрзин районнар эрткен чылдың деңнелиңден эвээш сүттү саткан.

Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Өвүр, Эрзин (Ленин аттыг колхозтан ангыда). Кызыл районнарда мал чемгерер төлдер чок болгаанындан күрүнеге садар малды семирти азыравайн турары таарышпас.

Ынчангаш күрүнеге садар мал продуктуларын хөйү-биле бүдүрер толээде, кол-ла чүве—мал кыштагладыышкынын эки эрттиреринин эргежок чугула бүгү хемчегларын алыры—бүгү ниитиниң херээ боон турар. Бүгү кормоцехтерни ажылдадыры, малга чүгле эки белеткээн чемнерни бээри, малды суг-биле бүрүн хандырары, садар мыйыстыг бода малдың деңнелин 350 кг чедирери эргежок чугула боон турар.

Химиктерниң салыышкыны

Улуг Октябрьның сөөлүнде эрткен чылдарның дургузунда Белорус Полесье таныттынмас кылдыр өскерилген. Эртер арга чок тулаалар болгаш үүшдүжүт чок шөлдер турган ол чер ам күүлүг индустрияның, интенсивтиг көдээ ажыл-агыйының крайы болу берген. Мурнунда тулаа турган черден ам тараажылар гектардан 40 болгаш оон-даа хөй центнер тарааны ажаап ап турар. Полесье бодунун чер иштинде элбек казар байлактарын-даа совет кижиге ажыдып берген.

Делегейниң өске кайы-даа күрүнезиндээзинден хөй минералдыг чемишчидилгелерни ам Совет Эвилелинде бүдүрүп турар, ынчаарга чуртта бүдүрүп турар бүгү-ле калийлиг чемишчидилгелерниң дең кезиин бистиң Солигорскивисте —дайын сөөлүнүң беш чылдарында төрүттүнген хоорайда кылып үндүрүп турарынга бистер чоргаарланып турар бис.

Эрткен чылын бис көдээниң ажыл-ишчилеринге 8,5 миллион тонна ажыг чемишчидилгелерни чорудып берген бис. Бо чылын ол сан ам-даа 90 муң тоннага көвүдээр. Дүргедеткен темплилер-биле дерип турар эң-не күүлүг дөртку завод ажыглалга киирерге, казып алыышкын дыка өзер.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюнун дугайында СЭКП ТК-ның доктаалы «Белорускалий» каттыжыышкынының ажылишчилеринге чаа чогалдыкчы күштерни немээн. Бо чылын онаалдадан артыкка 100 муң тонна минералдыг тукгарны, оон иштинде 75 муң тоннаны ноябрьның 7-ге чедир кылып үндүрер деп шиитпирлээн. Бүдүрүлге чорудулгаларын интенсификастаары, мурнакчы технологияны шидгээдип алыры, алдарлыг юбилейни төлептиг уткууру дээш социалистиг чарышты калбартыры ол сорулганы чедип алырынга дузалаар.

П. СУДИЛОВСКИЙ,
«Белорускалий» бүдүрүлге каттыжыышкынының чиңгине директору, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры, СЭКП-ниң XXV съездизиниң делегады.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюнун дугайында СЭКП ТК-ның доктаалын Бии-Хем районунун «Саян» совхозунун Сесерлиг салбырының малчыннары улуг көдүрлүүшкүн-биле уткааннар. Салбырның специалистери ол доктаал-биле малчыннарны таныштырып эгелей берген.

ЧУРУКТА: «Саян» совхозтун Сесерлиг салбырының кол мал эмчизи Аддын-кыс Оюн (ортузунда) сакмашциктер Анна Шойлаа, Кара-кыс Салчак оларга доктаалды помчуп берип турары.

В. ЧАДАМБАНЫҢ фотозу.

РОССИЯ: беш чылдың эгезинде

1976 чылда РСФСР-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң Күрүне планының күүселдезинин түүнелдериниң дугайында

Россия Федерациязының ажылчы чоннары СЭКП-ниң XXV съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырыышаан, ажылдың ажыктын болгаш шынарын бедидер дээш, онгу беш чылдың баштайгы чылының планын чедишкиниг күүседир дээш социалистиг чарышты калбак нептереткен болгаш улус ажыл-агыйының бүгү адырларының хөгжүлдезинге чаа-чаа чедишкиннерни чедип алган. Аңаа үндезилээн, социал хөгжүлдениң болгаш чоннун амыдырал деңнелин бедидериниң программаазын боттандырып келген. Ол дугайын РСФСР-ниң Төп статистика эргелелиниң дыннадында чугаалаан.

1975 чылдынга деңнээрге 1976 чылда РСФСР-ниң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезин дараалындагы саннар-биле тодаргайлаттынып турар: хереглелге болгаш мөөнүүшкинге ажыглаттынган национал орулга 105 хуу; үлетпүр продукциязы — 104,6 хуу, оон иштинде бүдүрүлгениң чепсек-херекселдерин бүдүрери («А» болук) — 105,2 хуу, хереглелдиг чүүлдерин бүдүрери («Б» болук) — 103 хуу; көдээ ажыл-агый продукциязы — 100,2 хуу; кол фондуларны ажыглалга киирери — 100,7 хуу; капитал салыышкынар — 104 хуу; ниити ажыглалдың транспортунун бүгү хевирлериниң чүүс саарылгазы — 105 хуу; ажылчыннарның болгаан албан-хаакчыларының саны — 101,8 хуу; улус ажыл-агыйының талазы-биле ажыл төлевириниң фондузу — 105,8 хуу; ажылчыннарның боогаан албан-хаакчыларының ортумак акша ажыл төлевири — 103,7 хуу; колхозчуларының күш-ажыл төлевири — 106 хуу; хереглелдиң ниитилел фондуларындан чоннун алган төлевирлери болгаш чигелделери — 105 хуу; чоннун кижи санынга онаштыр боттуг орулгалар — 104 хуу; үүрмектеп садыглаар бараан саарылгазы — 104,5 хуу; амыдыралга ачы-дуза чедирерин боттандырарының хемээли — 107,2 хуу; чуртталга бажыңнарының ниити шөлүн ажыглалга киирери — 99,2 хуу; күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү: үлетпүрге — 103,7 хуу, колхозтарга болгаш совхозтарга — 106 хуу, тудутга — 103 хуу; улус ажыл-агыйының талазы-биле арыг орулгалар (деңнештиртен өртектерге) — 107 хуу болган.

Хереглелге болгаш мөөнүүшкинге ажыглаттынган национал орулга 1976 чылдың дургузунда 5 хуу көвүдээн. Оон хемээлиниң дөрттүн үш кезин чыгыызын чоннун хууда болгаш ниитилел хереглелдерин хандырарынга, а чурттал-га болгаш социал-культура тудуунга чарыгдалдарны киришпитир алырга — барык 80 хуузун ажыглаан.

Продукцияны сайгарарының, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрериниң болгаш кылыгларының эң чугула хевирлериниң хой нуруузун бүдүрериниң талазы-биле чыл планы ажыр күүсеттинген. 1975 чылдынга деңнээрге үлетпүр бүдүрүүшкүнүнүң немей өзүлдези планда көрдүнген 4,3 хуунун орнунга 4,6 хуу болган. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 3,7 хуу немей өскен. Үлетпүр продукциязының бот-үнези чигээн.

Үлетпүрүнүң чамдык адырларынга продукция бүдүрери 1975 чылга хамаарыштыр алырга мындыг болган: электроэнергетика — 107 хуу; одаар чүүл үлетпүрү — 105 хуу; кара болгаш оңнуг металлургия — 104 хуу; химия болгаш нефтехимия үлетпүрү — 107 хуу; машина тудуушкуну болгаш металл ажылдаапкыны — 109 хуу; ыяш, ыяшты сайзырады ажылдап кылыр болгаш целлюлоза-саазын үлетпүрү — 102 хуу; тудуг материалдарының үлетпүрү — 103 хуу. Культура-амыдыралдың болгаш ажыл-агый херекселиниң бараанларын бүдүрери 7 хуу немей өскен.

(Уланчызы 2-ги арыында).

«Шынның» болгаш телестудияның кады кылган рейдизи

ХЕМЧЕГЛЕРНИ АП ТУРЗА-ДАА...

«Шын» солунунун болгаш Кызыл телестудиязының рейдболүү бо чылдың февраль эгезинде Бии-Хем районунун «Саян» совхозунун Сесерлиг салбырының болгаш Кызыл районунун «Кара-Хаак» совхозунун малчыннарының чамдык кыштагларынга чораан.

СЭКП обкому болгаш Республиканың Министрлер Чөвүлели бо чылдың мал кыштаглаашкынының дугайында айтырыгны эрткен чылдың декабрь айның эгезинде болган хуралынга чугаалажып көргеш, чамдык кыштагларда байдал дүвүрээзиниг болуп турарын айтып, республиканың бүгү колхоз, совхозтарынга дарый боттандырза чогуур тодаргай хемчеглерни аныткан болгай.

Ол талазы-биле боттуг хемчеглерни «Саян» совхозтун Сесерлиг салбыры (эргелекчизи К. Дотпаа) болгаш «Кара-Хаак» совхоз (директору А. Монгуш) база боттандырып турар. Чижээ, Сесерлиг салбырда амгы үеде суг сөөртүр үш-дөрт автомашиналарны, ажык кузовтуг бир УАЗ машинаны болгаш тергелиг тракторларны малчыннарже суг, мал чеми, курган өдек, оттулар үүл болгаш өске-даа эргежок чугула түүктер сөөртүрүнге доктаамал быжыглаан, оларның үзүктел чок ажылдаарын хандырган, автолавка малчыннарны тускай график ёзугаар эргип турар, малчыннар ортузунга организас-массалыг ажылды күштелдирген.

Салбырның ийи хойжу бригадаларында тээрби сес кодан шээр малдың төрүүр хойлары амгы үеде орту киир оолдаан. Дуржулгалыг хойжулар Виктор Дотпаа, Маады Шойлаа, Сат Шактар оларның кодаларында төрээн хойлар хураганнары шупту онча-менди. Хойжуулар СЭКП Төп Комитединиң «Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюнун дугайында» доктаалын улуг көдүрлүүшкүн-биле таныжып, ол алдарлыг байырлалды күш-ажылчы чедишкиннер-биле уткуур дээш соруктуг ажылдан турар.

Ынчалза-даа салбырның удуртукчулары төрүүр кодаларже улуг кичээнгейни салгаш, төрүвес кодаларны четче хайгааравайн турарының чамдык фактылары бар. Ийи дугаар бригадада, хойжу Деңдин Чат 600 ажыг иртти кыштадын турар. Бо чылдың январь айның эгезинде аңаа бир машина прессээн сигенни дүжүрген. Оон бээр ам бир ай ажыг үе эрте берген, ол сигеп дооступ турар. Салбыр эргелекчизи эш Дотпаа чоокта чаа аңаа чораан, иртте-рни чер өткарар-деп айтыышкынны берген. Амгы үеде иртте-рниң күш-деңгели бажсыран, дүүглары тастап эгелээн. Кылаштай албас апаргаан 20 ажыг иртти кодада тургузу азырап турар. Ол кодада суг чылыдар цистернаның хоолайын суг чара тепкеп, ынчангаш амгы үеде иртте-р соок суг ижип турар.

Салбырда бо хүнге чедир төрээн хураганнар ниитизи-биле үш муң ажып турар. Ындыг турбуже, кодаларже зоотехниктиг болгаш мал эмчизиниң хайгааралы дыка кошкак. Салбырның улуг мал эмчизи Алдын-кыс Оюн болгаш оон дузалакчызы сапитар-ветеринар Валентина Адыя оларда амгы үеде эм ймаа, бинт, марля төпгеп. Совхозтун улуг мал эмчизи В. Ушковтан ол дугайын негээнден бээр ийи неделя апкан, улуг мал эмчизи салбырның хойжуларынга келбээн.

28 кодаларда 10 муң ажыг шээр малды хайгаарап көрүп турар салбырның специалистеринде тускайлаан машина чок. Олар суг сөөртүр машиналар-биле кодаларже чоруп турар. Ол машиналарны мал эмчилери бир кодаңга үр манадыр, хүнде 4—5 рейсти кылыр турбуже, чүгле 2—3 рейс кылыр кылдыр саададып келгениң чоллаачылар хомудан чугаалады.

Кызыл районун «Кара-Хаак» совхозунун хоочун хойжуларының бирээзи, мал ажылынга ам 32 чыл ажыг ажылдап чоруур коммунист Кидис-оол Маады төрүүр 500 ажыг хойну хүр кыштаглаадып турар. Төрээн 170 ажыг хойнун хураганнарын шупту онча-менди алган, семис-чаагай доруктурун, бодунун ажылдап турар совхозунун дуржулгалыг-даа, аныяк-даа хойжуларынга төлептиг үлегер-чижекти көргүзүп турар.

Чамдык малчыннар онаашкан ажылынга ээ-харысалга чок чоруун көргүзүп турар. «Кара-Хаак» совхозтун малчыны Ацгыр-оол Ооруг деп черге 566 баш иртти кыштадын чыткаш, оларның күш-деңгелин аргызы кажаалап, боду арагалап турун бээрге, онуу ажылындан үндүрген. Ук бир кодан иртти Хүн-Көрбес деп черде ээн, соок кажалыг кыштагже көөрүүн каан. Ол кодаңны мурнунда хой ажылынга ажылдап турган Н. Энчейбенге болгаш оон дузалакчы кадарчызы И. Ортоолга хүлээдип бергеш, ук кодаңны иртте-р дээш тоомча чок каапкан.

Хойжулар боттары соок чуртталга бажыңын чылыглап, соок кажаның соңгаларын кидистер-биле дуй шаап алган. Ында мал чеми эвээш. Дус болгаш өске-даа мал чемнери кыштагда чок. Ол талазы-биле кадарчыларның негелдези ам ийи неделя ажыр узамдыгын келген.

Оон ангыда, ол иртте-рден 70 ажыг төрүүр хойну мынчага чедир үсээн, а ол хойлары ам оолдан эгелээн. Клетка чок, соок кажаага, ол-ныг чуртталга бажыңныга чаш хураганнарны тудар арга чок болганындан өске кодаларже чорудар ужурга хойжулар таваржып турар. Амгы үеде ында 30 ажыг ирт чудап, тура албас апаргаан.

Оон ырак эвесте хойжу Маады Бегзи бо чылын дунгужун төрүүр 500 ажыг хойну кыштадып чыдар. Оон кыштаа чылыг, мал чеми бар. Хой массалыг оолдаан эгелээн, ында 180 ажыг хой оолдаан. Ынчалза-даа мында чаш хураган аарыы тыпты бергеш. Ол дугайында эш Бегзи мынчаар чугаалады.

— Чаш хураганнар хепертеп тырта бергеш, шак-даа четпейн өлүп турар. Бо үеге чедир 50 ажыг хураган өлген. Бо чылдың январының 20-де совхозтун мал эмчизи С. Норбужук районун мал эмчилер-биле кады келгеш, ынчаар өлүп эгелээн чаш хураганнарны шинчип көрүп, эки хыналда кылыры-биле ийи хураганны алгаш чоруткан. Бо үеге чедир зоотехник-даа, мал эмчилери-даа келбээн, кандыг-даа туңнел дыңнавадывыс.

Райпонун автолавказы совхоз төвүнүге келгеш, аңаа садыглап каапкаш, малчыннар кезивейн чоруп турарынга «Кара-Хаак» совхозтун хойжулары хомудан турар. Бо чылдың январының 29,30 хүнеринде ук автолавка Кара-Хаак суурга садыглап хүнээш, малчыннарже үнмээн.

Бо хүннерде хойнун массалыг оолдаашкыны чер болганда эгелээн. Зооветеринарлыг хайгаарал аңаа кончуг чугула. Ниитиниң малының чедишкиниг кыштаглаашкыны оларга доктаамал хайгааралдан, малчыннарга хандырылтадан кол хамаарыжыр дээрзин үстүнде илерткен четпестер көргүзүп үгүрар.

А. СОКУРОВ,
А. ДАРЖАА,
телестудияның тележурналистери,
В. ЧАДАМБА,
«Шынның» тускай корр.

РОССИЯ: беш чылдың эгезинде

(Төнчүзү. Эгеан 1-ги арында).

Үлетпүр чыл плаяын пинтиан-биле чедиишкиннинг күүсеткен-даа болза, чамдык будурүлге каттыжыышкынналары болгаш будурүлгелер продукцияны сайгарарының, күш-ажылдың будурукчулуун өстүрериниң болгаш мөөнцээшкиннериниң талазы-биле опааалдаларны күүсетпээн.

1976 чылда Россия Федерациязының тараажылары тараа культураларының эки дужудун өстүрген. Күрүне шыгжамырынга 52,6 миллион тонна тарааны урган. Республикага мынча хөй тарааны бирле дугаарында белеткээн.

Эрткен чылын тарааның пинти чыыддаары тоску беш чылда тарааның чылда ортумак чыыддаыдаан 23 хуу хөй болган. Көл тараа культураазы — кызыл-тасты 56 миллион тонналы, кукуруза тараазын — 2,2 миллион тонналы, ристи — бир миллион тонналы будүрген.

1975—1976 чылдың кыжы берге болган-даа болза, РСФСР-ниң ажыл-агыйлары мыйыстыг бода малдың баш санының дыка хораар чоруун болдурбаан болгаш инектериниң база хаваннарының баш санын немей өстүрери хандырган. 1975 чылдыынга бодаарга 1976 чылда сенажты, силосту, концентрастаан болгаш еске-даа чемнерин хөйнү белеткээн, ол чорук мал ажылын хөгжүдүрүнге таарымчалыг байдалдарны тургузуп турар.

1975 чылдыынга дөнүзөрге ажылдарының бүгү комплекциниң талазы-биле недээ ажыл-агыйны хөгжүдүрүнге күрүнеңиң болгаш колхозтарның капитал салыышкынчыры 1976 чылда 7 хуу немей оскен болгаш 16,8 миллиард рубль, ооң иштинде күрүнеңи — 11,1 миллиард рубль болган.

Көдээ ажыл-агыйга техниканың эң чугуда хевирлериң болгаш минералдыг чемишчидилгелерни бөрининң планы күүсеттинген. Арга-арыгны катап тургузар ажылдарны 1,9 миллион гектарга, ооң иштинде арга-ыяш олургулгаларын болгаш тарылгаларын — 0,8 миллион гектарга чорутукан.

Пинти ажыглаалдың транспортунуң бүгү хевирлериниң 1976 чылда чүк саарылгазы 3,7 триллион тонна-километр болуп, мурнундагы чыыддымга деңнээрге 5 хуу көвүдөөн.

Харызаа бүдүрүлгелери (почта, телеграф, телефон, радио) продукциянның пинти хемчээлиниң талазы-биле чыл планын күүсеткен.

Пинти өртек-үнези 64,8 миллиард рубль кол фондуларны 1976 чылда республикага ажытлалга киирген. Күрүненің чаа 150 чыгам улуг үлетпүр будүрүлгелери, а ол ышкаш хөй санныг чаа цехтер болгаш будүрүлгелер ажылдан турарларның санында кирген. Хөй санныг чуртталга бажыңнарын, школаларны, эмнелгелерни, культура-амыдыралдың өске-даа объектилерин тутқан.

РСФСР-ниң улус ажылагыйын хөгжүдүрүнге капитал салыышкыннар 1975 чылдымга деңнээрге 4 хуу көвүдөөн болгаш 72,1 миллиард рубль болган. Күрүненің керээлиг ажылдаар тудуг болгаш монтаж организациялары ажылдар хемчээлин 1975 чылдымга деңнээрге 3 хуу улгаттырган.

РСФСР-ниң улус ажылагыйында ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның чылда ортумак саны 61,8 миллион кижи болуп, чыл дургузунда 1,1 миллион кижите көвүдөөн деп, РСФСР-ниң Төп статистика эргелели дыннаткан. Колхозтарның пинти ажыл-агыйында ажылдан турар колхозчуларның саны 5,4 миллион кижи болган.

Боттуг орулгалар чонуң кижи санынга опаалтыр алырга, чыл дургузунда 4 хуу немей оскен. Улус ажылагыйында ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның айда ортумак акша ажыл төлевири чыл дургузунда 3,7 хуу немей озун, 159 рубль болган. Хереглелдің пинтилел фондуларындан төлевирлерни болгаш чингелделерни немештир алырга, ажыл төлевири 214 рубль болган. Колхозчуларның күш-ажыл төлевири 6 хуу бедөөн.

Пинтиниң чемненилге черлерин киирештир алырга, күрүне болгаш кооператив садының үүрмектеп садыглаар бараан саарылгазы 127,3 миллиард рубль болуп, 1975 чылдымга деңнээрге (деңнештирген өртектерге) 4,5 хуу көвүдөөн.

Күрүненің, чуртталга-тудуг кооперациязының, колхозтарның болгаш чонуң акша-хөөрөнгилериниң күсели-биле пинти (ажыктыг) шолу 61,4 миллион дөрбөлчүн метр чаа чаагайжыды туттунган 1,3 миллион квартиралары болгаш хууда чуртталга бажыңнарын ажыглалга киирген.

Улус өөредилгези, эртем болгаш культура улам ынай хөгжөөн. Чонуң медицина хандырылгазы болгаш организастыг дыштанылгазы калбарган.

РСФСР-ниң чурттакчы чонуу 1977 чылдың январь 1-де 135 миллион 600 муң кижи болган.

(СЭТА).

Партийжи амыдырал

ЧАРЫШТЫ САЙЗЫРАҢГАЙЖЫТПЫШААН

Күш-ажылчы коллективтерге социалистиг чарыштыг улам калбак нептерелдиг, дөштиг кылдыр организастаары эң чугула айтырыгдарның биргээн. Чарыштыг организастаарын сайзыраңгайжыдарын, күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн чедип алырынга материалдыг болгаш моральдыг идиг берииштиннерин биддилиг ажыглаарының эргежок чугулазын партия доктаамал айтып келген. Ону беш чылдың бирги чылында бистің «Күш-ажылдың хостуу» совхозтун чедип алган чамдык чедиишкиннери социалистиг чарышкөрдүнгениниң хөйнү белеткээн. Малга чем белеткээр, суттаттыг черлерге хөй чылдыг ситеннер тарыырын калбартыр, малды кажаалар-биле хандырар дугаймда айтырыгларга хамаарыштыр эрткен чылын партия хуралдарында шыңгыы чугаалар болгулаан.

Совхозтун партия организациязында 129 коммунист бар. Оларның 80 хуузу материалдыг чаагай кежиктиг бүдүрер черлерде ажылдан турар. Күш-ажылга ак сеткилдиг, инициативадыг мурнакчылар-ывыстың аразында коммунистер эвээш эвес.

Социалистиг чарыштың нептерелдиг болдуларын, түүнделдерин деңнештирериң улуг ужур-дузалыг деп көрүп турар бис. Ону сезонныг ажылдар үезинде 5 азы 10 хонуктап, фермаларның, бригадаларның, салбырларның чарыжын квартал санында, чылдың төнчүзүнде түс-түс түүнзөр. Аныяктар дагдыныкчызы, хоочун механизатор Доо Санчы тракторга болгаш комбайнга сезонныг ажылдар үезинде бедик көргүзүглерни өскөн ап, үлегерин көргүскен. Дужут ажаалдазының үезинде хүн бүрүде бүдүн чартык норманы күүседип, ажылды түгле эки шыңарлыг кылыр деп инициативаны ол үндүрген. Эрткен чылын ооң күш-ажылын бедин-биле үнелеп, Күш-ажылчы Алдар орденниң III чергези-биле болгаш «Восход» деп мотоцикл-биле шаңнаан.

Ол ышкаш хойжулардан коммунистер Биче-оол Шуут-оол, Дарый Сарыг-оол, Вера Моңгуш оларның ады база Хүндүлел самбыразында киргеп. Олар онгу беш чылдың бирги чылында төрүүр чүс хойдан-на 90 хураганны алыр хүлээлгелерин ажыр күүсеткен. Оларның кызымакай күш-ажылын өртектиг шаңнаалдар-биле демдеглээн. Сланчылар О. Санаажык 1943 кг, С. Кара-кыс 1920 кг сүттү бир ипекке опаштыр саткан. Олар кайызы-даа хүндүлел бижик болгаш хеп чуур машина-биле шаңнаткан.

Социалистиг чарыштың дөштин — ооң массалыында. Ынчангаш түс-түс коллективтер аразында күш-ажылчы маргылдааны нептередин, эң эки түүнделдерин чедип алырынче ооң киржикчилериниң чүткүлүн хайныктырары чугула болгай. Эрткен чылын совхозтун сүт-бараан фермаларының социалистиг чарыжынга Чодураа салбырының (эргелекчизи коммунист Х. Анай-оол) Хараган, Оймак фермалары эки көргүзүглерни чедип алган. Бо фермалар Торгалыг фермазын чарышка ашкан. Хараган сүт-бараан фермазы күүгнеге сүт садар хүлээлгезин ноябрьда-ла, Оймак фермазы декабрьда күүседиткеш, бо чылдың үлүүнде ажылдан киргеп турган. Чарыштың түүнелин үндүрүп тура, ооң неелдезин чедиишкиннит күүсеткени дөштин Хараган сүт-бараан фермазын телеизорбиле шаңнаан.

Коллективтиң амыдыралынга социалистиг чарыштың улуг рольду ойнап турарын эки билбишаан, партком ону организастап, удуртуруунуң арга-методун доктаамал сайзырангайжытпышаан, мурнакчы ажыл-агыйларның практиказын база кичээнгейлиг өөрениң көрүп турар. Чарыштың дөштинин бедидери, ону доктаамал түүнзөри-биле тускай комиссияны тургускаш, партком-га бадылаан. Ооң составында коммунистер экономист В. Сухоруков, ажылчы комитединиң даргазы А. Хадышаев, бухгалтер С. Ваулина олар болгаш учётчиктер, салбыр аргелекчилери киргеп.

Мурнакчыларны шаңнаамактаарындан аңгыда оларга дыштанылга бажыңнарынче баар путёвкаларны алырынга, мотоцикл, автомашина, хевис ышкаш ховар бараанар садын алырынга эзлчегни мурнадып турар.

«Мергежилиниң талазы-биле эң эки» деп конкурстарны сланчыларның, трактористерниң ортузунга арттиргени чарышка бир коску черин эзлээн. Чарыштың бо хевирлиг мурнакчыларны илерелин, шаңнаан-мактаар арганы бериишаан, кандыг бир чылдагаан-биле бедик көргүзүг чедин албайн турарларының улам эки ажылдаарынче түткүлүн хайныктырар.

Социалистиг чарышты дөштиг организастап, моралдыг болгаш материалдыг идиг берииштиннерни шын холбаштырары күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүү дөштин демиселге моон соңгаар-даа идигин бөөрі чугаажок. Ажылдың ажыктының болгаш шыңарының беш чылында салдыныган сорулгаларны күүседиринге ол улуг ужур-дузалыг.

Совет Эвилелиниң бүгү ажылчы чонунарынга СЭКП ТК-ның Чагаазынга, Бүгү-эвилел социалистиг чарыжының дугайында СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалынга дүүштүр чарыштың дөштинин улам бедилин, ажылды тодаргай угланыышкынныг чорудар ужурлуг бис. Ынчангаш совхозтун ажыл-ишчилери бедиткен хүлээлгелерни алган.

Бо чылын ажыл-агый тараа культураларын бир гектардан-на 9,4 центнер дужуттуу, суттаттыг шөлдерден 17 центнерни, кукурузаныр ногаан массазын 185 центнерни, картофельди 92 центнерни алыр. Ону күүседирде органиктиг болгаш минералдыг чемишчидилгени, суттаттыг черлерни чөп ажыглаар, часкы тарылгага бүгү талалыг белеткээнин, ону он беш ажыл хүнүнде, агротехниктиг бедик деңнелге чорудар.

Мал ажылын хөгжүдүрүниң бар арга-курлавырларын долу ажыглаар. Бир саар инектеннe 1450 кг сүттү саар, хой бүрүзүнден 2,6 кг дүктү кыргыр. Торуур чүс башка опаштыр 87 хураганны, 82 бызааны камгалап алыр. Күрүнеге садар бода малдың деңзилин ортумаа-биле 310 кг, хой, өшкүнү 44 кг чедирер. Сорулгавыс улуг. Ону күүседири-биле онгу беш чылдың ийги чылының баштайгы айындан эгелеп долу күш-биле ажылдап, планнарны болгаш социалистиг хүлээлгени күүседир дөштин ажыл-ишчилериниң күжүн мобилизастаарынче совхозта партия, профэвилел, комсомол организацияларының күжүнишкини угланган.

Социалистиг чарышка кожавыста «Улут-Хая» совхозтун ажыл-ишчилерин ыйытырган бис. Чарышты организастап, түүнгөн турарыныста четкеннерни база чугаалаза чогуур. Бисте ооң дөштин ам-даа чавыс. Чамдык специалистер ону чугудалап көрбейн келген. Планнар-ла күүсеттиниң турза, ажырбас дөөр хөөннер бар. Оон ынай чүгле даандырган ажылымны-ла күүседип олурааңза бл-ла деп бодаап, хой-ниити ажылынга кириштес, хоойлу-дүрүмну хажыда бөөр кижилер белин тургудаар. Ону чайладыр таазы-биле ажылды партия, профэвилел организацилары чорудуп, негелдени дыңзыткан. Чарышты түүнөөрде бүгү талазын көөр ужурлуг бис.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюнун дугайында СЭКП Төп Комитединиң доктаалы совхозтун ажыл-ишчилерин чаа ажыл-херектерже сорук киргеп. Ол доктаалда мынча дөөн: «Социалистиг чарыш улам калбарын турар болгаш ооң чорудулгазының үезинде чаа-чаа алдарлыг күш-ажылчы эгелээшкиннер төрүттүнүп, тыптын турар... Чарыштың киржикчилериниң күжениннинерни эртем-техниктиг дешилгени дүргедедиринче, материалдыг, сан-хөө курлавырларны, чиг-эттн, одаар чүүлдү болгаш энергияны кампаарының чурумун күштелдиринче, алган хүлээлгелерни болгаш уткуштур планнарны чедишкиннинг күүседиринче. Улуг Октябрьның 60 чыл оюн төлептиг уткуурунче угланган». Ооң-биле кады ол улуг юбилейни күш-ажылга чаа-чаа чедишкиннер-биле уткуурунче бүгү ажылчы чонларны СЭКП Төп Комитеди кыйгырган.

Совхозта партком, партия эге организацилары ол төөгүдүг документини ажыл-ишчи бүрүзүнге чедир хандыр тайылбырлан, пропагандалаар ажылды күштелдирбишаан, улуг юбилейни төлептиг уткуурунче ажыл-ишчилериниң күжүн мобилизастап, социалистиг чарышты калбак нептерелдиг, дөштиг кылдыр организастап, удуртур дөөн амдаа шудургу ажылдарны чорудар апаар.

М. ДАПЫК.

«Күш-ажылдың хостуу» совхозта партком секретары.

В. Голубеваның кандидат стажы

ИВАНОВО. «Будүрүлгешин ажыктының болгаш ажылдың шыңарын бедидери, онгу беш чылдың опаалдаларын чедиишкиннинг күүседири дөөн Бүгү-эвилелдің социалистиг чарыжының дугайында» СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалында күш-ажылдың эң бедик будүрүкчүлүүн чедип алырын хүлээнген Иваново областың пос-таавы аргыкчыларының чаартыкчы чүүлдерин демдеглээн. Ол улуг херектиң эгелекчилериниң аразында СЭКП кежигүнүнге кандидат, Ивановоның В. И. Ленин аттыг камволь комбинадының пос-таавы аргыкчызы Валентина Голубева база бар.

Бодунуң уткуштур хүлээп алган планын күүсеттиишзан, эрткен чылын В. Голубева норма-биле 9 станоктарга ажылдаарының орнунга пос аргыыр хеме чок 22 станоктарга ажылдай берген. Ол чорук адырга баштайгыларның биргээн бооп, аңаа 1976 чылдың октябрь 8-ке чедир онгу беш чылдың ийи чылының планын күүседир арганы берген. Аңаа пос-таавы аргыкчылары Виноградовалар аттыг шаңнавды тывыскан. Күш-ажылчы Алдар орденниң III чергези-биле ол шаңнаткан.

«Силерниң шалыпчы күш-ажылыларның түүнелдери болза улуетун хереглел бараанларын бүдүрүп үндүрерин улгаттырар, совет кижилериниң чаагай чоруун улам ыныай бедидер талазы-биле СЭКП-ниң XXV съездиниң салган сорулгаларын боттандырары дөөн бүгү улустун демиселиниң хөрөөнге төлептиг салыышкын болуро» — деп, СЭКП ТК-ның Чикгине секретары эң Л. И. Брежнев Ивановоның пос-таавы аргыкчызының күш-ажылын ынчаар бедин-биле үнелеп көргеп.

Чаңгыс беш чылдың иштинде 2,5 беш чылдың планнын опаалдазын күүседирин мурнакчы ажылдакчы хүлээнген. Амгы үеде ол хеме чок 28 станоктарда ажылдай берген. Ол болза нормадан үш катап хой. Улуг Октябрьның 60 чылынга чедир В. Голубева бодунуң хууда беш чылын күүседир деп шиитпирээн. Иваново, Москва, Владимир болгаш Ташкент областарның аразында социалистиг чарыш дугайында «Мунчуларның керээнинге» В. Голубева Иваново областың мурнакчы өскедаа ажылдакчылары-биле кады адын салган.

ЧУРУКТА: керээге ат салганының соонда В. Голубеваның (ооң талазында ийи дугаар) чаржын турар областарның пос-таавы аргыкчылары (солагай талазындан ооң талазынче) «Авангард» фабриканың (Владимир область) пос-таавы аргыкчызы Н. Савинова, Ташкентниң хөвең-саазын комбинадының пос-таавы аргыкчызы А. Верзилина болгаш Орехово-Зуевоның хөвеңсаазын комбинадының аргыкчызы Н. Соловьева оларныңбиле чугаалажып турары. Пос-таавы аргыкчылары Виноградовалар аттыг шаңнадың лауреаттары атты оларга база тывыскан.

И. ДЫНИИНИҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

ПРОФЭВИЛЕЛДЕР СЪЕЗДИЛЕРИ

АҢ-чем үлетпүрүнүң ажылчыннарының профэвилелиниң X съездин бодунуң ажылын Москвага дооскан. Онгу беш чылдың опаалдаларын адырының ажылдакчылары чедиишкиннинг дооскан деп, профэвилел ТК-зының отчёт илеткелинге болгаш делегаттарның саналдарынга демдеглээн. Онгу беш чылдың баштайгы чылында продукцияны садынсаарарының планын ажыр күүсеткен. 1977 чылдың ноябрь 7-ге чедир беш чылдың ийи чылының опаалдаларын күүседир дөөн аҢ-чем үлетпүрүнүң хөй муң мурнакчылары демисежип турар.

Съездиниң ажылынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы З. Н. Нуриев, кан-даа министерстволарның болгаш ведомстволарның удуртуктулары, партияның харыысалгалыг ажылдакчылары киришкеннер.

Далай болгаш хем флодунуң ажылчыннарының профэвилелиниң X съездин болган. Социалистиг чарышты калбартын чоруткаш, суг транспортунуң ажылдакчылары соортүлге, чүдүрер-дүжүрер ажылдар болгаш судиолар септээр талазы-биле тоску беш чылды хуусаа бетинде күүсеткеннер деп, съездите демдеглээн. Онгу беш чылдың баштайгы чылының планын Далай флодунуң министерствозу, Украинаның, Литваның, Молдавиниың, Латвияның болгаш Киргизиянның хемчилери чедиишкиннинг доосканнар.

Съездиниң ажылынга министерстволарның удуртукчулары, партияның харыысалгалыг ажылдакчылары киришкеннер.

Съездилериниң киржикчилери «Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чыл оюнуң дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын чүүлдүгүүнүн уткааннар. Улус ажылагыйының ол адырларының ажылдакчылары улуг байырлалды төлептиг уткуур дөөн, онгу беш чылдың опаалдаларын хуусаа бетинде күүседир дөөн социалистиг чарышты улам калбартын чорудар дөөрүн СЭКП ТК-га бүзүреткеннер.

Съездилерге профэвилелдериниң ТК-ларының чаа составтарын, ревизия комиссияларын, ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XVI съездиниге баар делегаттарны соңгаан.

Профэвилелдериниң ТК-ларының пленумнары болуп эрткен. АҢ-чем үлетпүрүнүң ажылчыннарының профэвилелиниң ТК-ның даргазынга Н. Л. Матросованы соңгаан, далай болгаш хем флодунуң ажылчыннарының профэвилелиниң ТК-ның даргазынга В. И. Петрикев соңгуткан.

(СЭТА).

Беш чылдың кижилери

ӨГ-БҮЛЕНИҢ ӨЗҮМНЕРИ

1976 чылда мал болгаш чер ажылының продуктуларын будүрер база күрүнеге садар талазы-биле социалистиг хүлээлгелерни күүседиринге эки түүнеддери дөөн Эрзин районунуң алдын хөй мурнакчылары ССРЭ-ниң орденнери болгаш медальдары-биле шаңнаткылаан. Оларның биргээн — Анай Балдановна Севилбаа. Күш-ажылчы Алдар орденниң үшкү чергези-биле ол чоокта чаа шаңнаткан.

— Анай Балдановна Севилбаа, «Чаа орук» колхозтун № 4 хойжу бригадазының хойжузу. Чүгле бодунуң бригадазында эвес, харын районда мурнакчы малчыннарның биргээн кижи болду. Ооң кодазында төрүүр 365 хой бар, оларның деңгилде, күжү эки. Баштай төрөөн 100 хойнуң чаш толу онча-менди. Кадарчы хой оолдаашкынының чымыштыг кампаниязынга ыяк белеткенген. Хураган кажаазын бүрүн септеп, чылыглаан, ооң чанында кок-суллаы четчири-биле дужурген. Хойларга немелде чемин берип, төрөөн хойларны неделя дургузунда тургузу өзүраан, оларже үндүрүп турар. Мал чемнериниң 40 тоцна хире курлавыры бар.

А. Севилбаа чылдан чылче эки түүнелдерни чедип ап келген. Тоску беш чылды багай эвес көргүзүглерлиг үдеп, чыл санында-ла түс хойга опаштыр 103 хураганны, хойдан-на 2 кг дүктү кыргын ап келген. Шалыпчы ижи дөөн чиик машинаны эзлчег чок садын алырының талонубиле шаңнаткан.

Онгу беш чылдың баштайгызы — 1976 чылда Анай Балдановнаның көргүзүү мурнуку чылдардаазындан-даа бедик болган: түс хойдан-на 109 хураганны, хойдан-на 2 кг дүктү кыргын алган. Бо дөөрге социалистиг хүлээлгеде көрдүгениниң бедик көргүзүг. Бодунуң күжү-биле 15 тонна ситеннин белеткээн, 10 тонна одекти болуп алган. Мал ажылының мастери деп бедик атты эткен чылын аңаа тывыскан. Бо көргүзүглери дөөн эрткен чылын колхозтан халас путевка-биле шаңнадын, ооңнуң ээзи — Байыр-оол Чорбаевич-биле кады Совет Эвилелиниң улуг хоорайларынга туристи экскурсиягга чорадып келген.

СЭКП ТК-ның бүгү совет улуска Чагаазының А. Севилбаа таныышкаш, ону чүүлдүгүүнүн, ажыл-херөөнге удуртулга болдуруп, Улуг Октябрьның 60 чыл оюнга алдар кылдыр бедиткен хүлээлгезин бо чылын алган. Төрүүр түс хойга опаштыр 100 хураганны, хойдан-на 2 кг дүктү кыргын алырын, 15 тонна ситеннин кезин, 10 тонна одекти бөлүп алырын социалистиг чарышта айыткан. Мурнундан бөөр чаржын келгени Айыжы Севээнин социалистиг чарышка кыйгырган.

Севилбаадарның өг-бүлези тос уруглуг. Оларның бежи школада өөреним турар, а Оксанаазы авазының дузалакчы кадарчызы. Оксана сес класс дооскаш, иезиниң арга-дужулгазын өөреним ап, малчын боор дөөн күзел-соруунуң күштүү-биле дузалакчы кадарчы ашаргаан ол. Ооң келир үеин улуг. Комсомолчу кыс иезиниң изин базын, чооку үеде дужулгалыг малчынарның хүрээлениге катыжарын коре бөөр бис, аңаа бүүреп болур.

Байыр-оол Чорбаевич Севилбаа — бригадир. Он үш чыл ажыг үеде бо ажылга үзүктел чок ажылдан келген. — Бо кыш берге-дир. Хар амгы үеде менди доругуп турар.

Малчынның ол чедиишкиннеринге сакманщиктер Лиза Доспан, Клара Сүктер-оол оларның киирген үлүү база улуг. Сакманщиктер дыка хөй хураганнарны доруктурганнар.

Х. ЧҮЛДҮМ.

КОНЧУГ ЭКИ

Улуг-Хем районда Жданов аттыг совхозтуң девискээринде бо чылын хар улуг, соок дыңзыг. Ындыг-даа болза, ыыштаглаашкын байдалы амгы үеде кончуг эки. Чижээ, Хендерге девискээринде хойжу Меге Зник-оолдуң кодазында 426 төрүүр тогду бар. Оларның 232-и төрөөн, чаш төлү нерининг сакманщиктер Лиза

Шынар—ажылдың көрүнчүү

А БИР ЭВЕС

Бай-Тайга районунуң ажылыпчилери эрткен чылын боттарынга бедиткен хүлээлгелерни алган, хүлээлгеден ажыр күрүнеге 354 центнер эштти, 216 центнер сүттү, 54 центнер дүктү, 185 тонна тарааны саткан. Бо чедиишкинни буянныг, эрес-шудургу күш-ажылдың түүнелинде чедип алган.

Ажыл-агыйлар бүгү киирип ап турар орулганың 90 хире хуузун мал ажылыдан ап турар. Күрүнеге садар продуктуларның шыңарын экижидери — будүрүлгенің ажыктын бедидериниң, орулганы хойну алырының, экономиканы кедүрериниң кол үндезини бооп турар.

Моон мурнундагы чылдарга бодаарга, колхоз, совхозтар күрүнеге эки күштүг малдарны саткан. Эң семис болгаш ортумактан өрү күштүг малдарның саны хөй болган. 1976 чылда күрүнеге саткан малдарның күжү ооң мурнундагы чылдарга бодаарга 30 хуу бедик болган.

Бо талазы-биле «Мурнакчы» колхоз (даргазы В. Очур-оол, кол зоотехниги Х. Күжүгет) дөөре көргүзүглүг болуп, мыыстыг бода малдың 90, хой, өшкүнүн 73,4, чылгы малдың 91,5 хууларын ортумак болгаш ортумактан өрү күштүг кыыдыр семирткеш саткан, немелде арыг орулганы алган. Районда күрүнеге сүт будүрүп садарын «Тээли» совхозтун Эөр-Хавак сүт-бараан фермазының коллективи боттандырын турар. Оларның саткан сүдүнүн шыңары ийги болуктун ийги сорттуу. Шыңары баксыраан сүттү олар дужаваан. Сүттүң шыңарын экижидери, үскүр чоруун улгаттырганы дөөн олар эрткен чылдың түүнелин ёзугаар 1125 рубль немелде орулганы алыр. Ынчаарга пинти ажыл-агыйлар плавдан ажыр продуктуларны сатканы дөөн 16 муң ажыг рубльди немей алыр.

Ажылдың шыңары деп-состер—ханы уткалыг. Ол болза будүрүлгеге экономиктиг хөй-хөй факторлардан тургустуар, ынчаңгаш ажыл-агыйларның тускай эртемнилери, күрүненің районда белеткеп инспекциязының ажылдакчылары продуктулар будүрер болгаш садар шыңарын экижидер дөөн күрүненің чаа стандарттарын шиңгээдип алыр талазы-биле лекция, беседаларны, яалы-бүрү хевирлиг өөредилгелерин материалдыг будүрүлгеде хаара тутунган кижилериниң ортузунга чорудуп турар.

Ынчалза-даа ажыл-агыйлар малдың баш санын өстүрер, продуктулуг чоруун көвүдедир, продукцияның шыңарын экижидер талазы-биле бар арга, курлавырларны чедир ажыглаайн турар. Күрүнеге садар малды баш бурунгаар үспейн, аваа-ла дорт дужаап, семиртилгеге тургуспайн турарындан инек бүрүзүнүн (күрүнеге саткан) ортумак деңзин 220, сарлыктыы—184, хой, өшкүнүү — 35—30 кг болгулаан. Өлүп-хораан, оордаан, самчыгдаан малдарның саны хой. Район эрткен чылын пинтизи-биле чүс башка опаштыр 53 бызаа, 63 хураган, 47 анай алган. Бо дөөрге чавыс көргүзүг. Бедик шыңарлыг өлбек продукцияны күрүнеге садар төлөөде, малдың чуулун аайы-биле баш санын өстүрери чугула негелде деп чүвени утпаза чогуур.

Районнуң ишчилери бо чылын 1976 чылга деңнээрге 150 тонна эштти, 50 тонна сүттү, 16 тонна дүктү хойну садарын бедиткен социалистиг хүлээлгеде көрген. Бо чылын күрүнеге садар малдарны чемгерер болдуун шолдерни ажыл-агыйларда тургускан, малды чылыг суг-биле суттарар айтырыгны шиитпирлен турар. Күрүнеге садар малдарны улгаттырган коданнарга ускеш, интенсивтиг чемгерерни планнап турар. Бо хемчеглер хөй продукцияны будүрериге, ооң шыңарын экижидериге идигин бөөрі чугаажок.

Үлетпүрге чугула чиг-эзт болур алгы-кешти соокка, хүнге чидиртпейн, чогуур үелиде садары чугула айтырыг. Бо айтырыгны райүүскомнуң туралыга чугаалашкаш, ажылагыйларга мал согар черлерни, алгы-кеш чадыш, дузаар складсарайларны тударын көрген, ынчалза-даа ооң күүседези чедип алдынмайн турарын айтыр херек. Моон түүнелиниде ажыл-агыйлар алгы-кештен алза чогуур орулганың чүгле 30—40 хуузун ап турар болгай. А бир эвес бо продукцияның шыңары эки турган болза, пенеектен тургустунар рубльдиң саны хөй турар ийик.

Күрүнеге колхоз, совхозтардан кирер продукцияның шыңарын экижидер талазы-биле бистің мурнувуста сорулгалар улуг, ооң боттанылышкының чедип алырының арганары бар.

М. ООРЖАК.

кодээ ажыл-агый продуктуларын садарының болгаш шыңарының талазы-биле районда күрүненің кол инспектору.

Тыванын кооператорларында

КООПЕРАЦИЯ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ СОЦИАЛИСТИГ ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИ

1977 чылдың планныг даалгаларын чедиишкиннег күүседир-биле база Улуг Октябрьның 60 чыл оюн төлептиг үткуурубиле республиканың хереглекчилер-кооперациязының ажылдакчылары дараазында кол-кол көргүзүглерлиг социалистиг хүлээлгелерни алган.

Үүрмектеп садар бараан саарылгазының чыл планын декабрь 29-та күүседир болгаш пландан ажыр 500 муң рубльдин бараанын садар. Бараанны боду шилип алыр арганы ажыглаарын 26 хуу чедирер. Садыгның бөл бүдүрүлгелерни эде дерип, чаартып тургаш, садыглаар шөлдү 300 дөрбелчин метрге немей өстүрер. Үзүктел чок ажыл неделязынче 6, 15 хүнүг ажылчы эвлчегже 6, узаткан ажыл хүнүнче 5. магазиннерни шилчидер.

Чээлиге садар бараанның хемчээлин чылда 1,6 миллион рубль чедирер. Малчыннарның, механизаторларның болгаш хову ажылдакчыларының хереглелин чедирип садыглаар арга-биле хандырарын эки-жидер. Тоичүттүнмээн садып алыышкынбиле 800 муң рубльдин бараанларын саарылгаже немей киирер.

Ном садарының чыл планы декабрь 25-те күүседир. ном садыглаар 7 школа кооперативтерни, 6 библиотекаларны, 7 хой-шитичи киоскилерни организастаар.

Ниити чемненилгенин саарылга планын декабрь 30-де күүседир. Планга немей 0,5 тонна кондитер кылыгларны, 1 муң рубльдин кулинар кылыгларын, 0,5 муң рубльдин чартык фабрикаттарын бөөр. Бодунун продукциязының үлүг-дедзизин 70 хуу тедирер, продукцияларның шынарын бедидер.

Комбинаттың продукция бүдүрериниң болгаш сайгарарының чыл планын декабрь 29-та күүседир, 15 муң рубльдин продукциязын пландан ажыр бөөр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 2 хуу бедидер, продукцияның бүт-үнезин 0,5 хуу чигедир. Дээдиспорттун продукциязын бүдүрерин 21 хуу чедирер. Хлеб быжырарының чыл планын декабрь 29-та күүсеткеш, пландан ажыр 30 тонна хлеб-булочка кылыгларны бөөр.

Чүүк сооргулгезиниң чыл планын декабрь 29-та күүсеткеш, пландан ажыр 1000 тонна чүүктү сооргүп, 50 муң тонна-километрин ажылдан кылыр. 2 муң литр кыжар чүүлду, 50 комплект авторезинаны камнап алыр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 0,2 хуу бедидер.

Белеткел саарылгазының чыл планын декабрь 20-де күүседир, пландан ажыр 450 муң рубльдин белеткелин бөөр. Дүк, картофель болгаш погаа белеткээринин баазаларын 25 хонук эрте белеткээр.

Капитал тудугнун чыл планын декабрь 30-ге чедир күүседир, пландан ажыр 3 муң рубльдин тудуг-монтаж ажылдарын күүседир. 5 муң рубльдин тудуг материалдарын камнап алыр.

1977 чылда 10 муң рубльдин пландан ажыр орулгазын алыр. Саарылгага хамаарыштыр садыгга чарыгдалды 0,02 хуу, белеткелге чарыгдалды 0,03 хуу, ниити чемненилгеге чарыгдалды 0,01 хуу кылыр.

Ооредилгенин бүгү хевирлери-биле мөсалыг мергежилге 500 кижини белеткээр, бүдүрүлгеден чартыктырбайн 160 ажылдакчыларның мергежилин бедидер. Райпо бүрүзү 7-ден эвээш эвес кижини, сельпо, рабкоон бүрүзү 6-тен эвээш эвес кижини өөренкчилдир арга-биле белеткээр.

Тыванын кооператорлары Хакас автономнуг областың кооператорларын социалистиг чарышка кыйырган.

СОЦИАЛИСТИГ ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРНИ ТЫВА АССР-НИҢ ХЕРЕГЛЕКЧИЛЕР КООПЕРАЦИЯЗЫНЫҢ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ ПАРТИЯ-АЖЫЛ-АГЫЙ АКТИВИНИҢ ХУРАЛЫНГА ЧУГААЛАЖЫП КӨРГЕШ, ХҮЛЭЭП АЛГАН.

КУРЛАВЫРЛАР БАР

Республиканың кооператорлары онгу бөш чылдың бирги чылында күш-ажылчы чамдык эки түүнелдерни чедип алган. Ажыл-агый болгаш сакхөө талазы-биле планнаттынган код көргүзүгдер күүсеттинген.

1976 чылдың бараан саарылгазының планы 100,5 хуу, ниити чемненилгенин 103,2 хуу күүсеттинген. Республиканың көдээ черлериниң чүртүмчүлерге 792,4 муң рубльдин бараанын пландан ажыр сткан. Бичангаш бараан саарылгазының талазыбиле эрткен чылда алдынган социалистиг хүлээлге күүсеттинген. Эрткен чылын чоңга сткан ном 1975 чылга деңнээрге 5,4 муң рубльге өскүп, чонның киži бүрүзүнге 5,03 рубль кылдыр онаашкан. Ном садыглаарына эки көргүзүгдерни Ак-Довурактың, Кызыл-Мажалыктың, Найырал райкооптуң магазиннери чедип алган.

Бичалзажок кооперация садыының ажылында шыгыы четпестер ам-даа хой. 22 хереглекчилер ниитиледдериндеи Бии-Хем, Эрзин райполары. Найыралда ажылчын кооперация чыл планнарын күүсетнээн. Чылдагаан чокка үр үеде магазиннер хаглыпар, шак барымдаалавас, саналгахыналдалар үзадыр чоруктардан 2905 магазин-хүн ийикпе 129 муң рубль саарылга оскундуган. Ылэнгыя Тес-Хем, Улуг-Хем, Бии-Хем райполары, Балгазын сельпо, Өөктүн, Найыралдың ажылчын кооперациялары хой шидыг чидириглерни кылган.

Чамдык магазиннерде бараанларның ассортиментизи четче эвес боон турарын хыналдалар илереткен. Бо талазы-биле Улуг-Хем, Барыын-Хемчик, Тес-Хем, Бай-Тайга райполары, Балгазын сельпо кончуг кошкак ажылдан келген. Мал ажылдакчыларын бараан-биле багай хандырын турарының дугайында хомудалдар чөптүг.

Бараанның үүрмектеп садар күрүне өртээн хажыдар, садып алыкчыларны молтүүр чоруктар ам-даа бар. 1976 чылда хереглекчилер ниитиледдериңе чоруткан 90 хыпалдаларның 22-зи хажыдыышкынарны илереткен. Ындыг хажыдыышкынар ылаңгыя Чөөп-Хемчик, Тес-Хем райполарда, чамдык столоваларда хой боон турар.

План болгаш социалистиг хүлээлге күүселдезинге бир шаптыктыг үүл болза, бараан фондузун шилип алырын болгаш контрольдаарын кошкак тургусканы, бараан бөөр ужурлуг черлериниң керээлиг хүлээлгелерин чедир күүсетпейн турары болур. «Росмясорыбторгтуң» соодулга чери, «Ростекстильторгтуң», «Росторгодежданың» баазалары азып-чем болгаш үлетүр бараанларын хой түүнге чедир бербээн. Керээзин күүсетпээн берикчилерге штраф онаавайн, бараан фондуларын контрольдавайн турарындан шыпары куду продукциялар садыгже кирип, чамдык черлерге бараан артыы моонеттинин турар. Ол ышкаш чонның хереглелдерин өөренирин, садыглаашкынны кошкак организастаан турар.

Кооперация системазынга садыглаашкының депшилгелиг аргаларын эвээн калбартнан. Садыг шөлүнүн немей өскүлдези 430 дөрбелчин метр болган, 10 магазинин бараанны боду шилип алыр аргаже шилчиткен, 15-15 магазиннерни үзүктел чок ажылдаар неделялыг болгаш узаткан ажыл хүнүг кылдыр, 10 магазинин 15 ажыл хүнүг эвлчеглиг кылдыр тургускан. Муң чүртүмчүге онааштыр садыг шөлү 140 дөрбелчин метр нормазыг турда, 138 метр четкен 95 соодукчуларны, 100,4 муң рубльдин дерилгелерни тургускан. Садыының дөрт бүдүрүлгезин эде дерээн.

Ынчалза-даа чаа аргаларны системада ажыглан турары ам-даа оожум, ынчангаш ону калбартыры, бар садыг четкилерни эде дериирин уламчыламаары эргежок чугула.

Кооперация системазының ниити чемненилге болгаш бүдүрүлге черлери чамдык эки түүнелдерни чедип алган. Кондитер болгаш кулинар кылыглар, эзиртпес сускунар бүдүрери оскен. Хлеб быжырарының планы күүсеттинген. Барыын-Хемчик, Чөөп-Хемчик, Улуг-Хем, Каа-Хем райполарының, Балгазын сельпозунуң. Сүт-Хол рабкооптуң ниити чемненилге черлери, Каа-Хем, Эрзин райполары, Арыг-Үзүү рабкооп бүдүрүлте планнарын эки көргүзүглерлиг күүсеткен. Респотребсоюзтуң үлетүр комбинады продукция бүдүрериниң планын 101,3 хуу, сайгарарының—106,1 хуу боттандырын, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң, орулганың планнарын күүсеткен.

Системаның бо бүдүрүлге адырларында четпестер база хой. Чамдык столоваларның ораан-бажыңнары чаагайжыттынмаан, арыг-шевери багай. Тес-Хем, Өөвүр райполарының столоваларында чемнин ассортиментизи кызыы, шыпары куду, чонну хандырарының культуразы чавыс. Бии-Хем, Мөңгүн-Тайга, Тес-Хем райполары ниити чемненилге саарылгазының планнарын күүсетпээн.

Хлеб быжырарының ниити планы, хлеб-булочка кылыглар бүдүрери күүсеттинмээн. Кызыл, Тес-Хем райполары, Найыралда рабкооп планнарын ыракта чедир күүсетпээн. Мөңгүн-Тайга райпозунуң пекарнязы хүн бүрү карылгалыг ажылдап турар. Бии-Хем райпозунуң кондитер цеги 9,7 муң рубль каражалыг болган. Үлетүр комбинады чамдык продуктулар бүдүрериниң ассортиментизин күүсетпейн келген. Продукция шыпарын бедидериниче кичээнгей кошкак. Бүдүрүлте талазы-биле ажыл-чорудулгада бо четпестер болза системаның бүдүрүлгелери боттарының күчүлерин үүгле 60—70 хуу ажыглап турары-биле, ажылды багай организастаазы-биле тайылбырлаттынар.

Респотребсоюзтуң шугумунга 1977 чылда база онгу бөш чылда ниитизи-биле көрдүүгеп бараан саарылгазының планы эвээн шыңгыы. Эрткен чылга деңнээрге бо чылын бараан саарылгазы 4 миллион рубльге азы 4,3 хуу өзер. Оон кырының немей 500 муң рубльдин баразның саарарын кооператорлар социалистиг хүлээлгезинде айтын турар. Ынчалза-даа план болгаш хүлээлге күүсеттинген турарының бүгү барымдаалары бар. Үүгле эрткен чылын чедир ажыглаттынмаан арга-курлавырларны безин ажыглаачы киирер болза, дыка хөйнү берип болуруп үүгүнде киирген чижектер тодарган бадыткан турар.

Шынарның болгаш ажыктыг чоруктун беш чылының ниитизин кооперация садының шугумунга чедиишкиниг доозар чорук Каттышкан Штаттарның болгаш ол ышкаш Совет Эвилелиниң эрге-ажыктарынга дүүгүр апаар деп, мурнунда сенатор турган, ам чеңсегленишкиннерни контрольдаарының талалакчыларының ассоциациязын баштап турар Джозеф Кларк медеглээн.

Стратегтиг чеңсегленишкиннерни кызыгаарлаар дугайында чаа дугуржулганы дүргеп чарар талазы-биле деминг хөделиринче ССРЭ-ни болгаш АКШ-ты СЭКП ТК-ның Чингине секретарының Тулага чугаазында кыйтырганы көпчүг чогуур үеэнде болган деп, Бриджпорт университединиң профессору Говард Парсонс медеглээн. Совет удуртукчуның саналы амыдыралчы чугула-дыр, үүгө дээрге чеңсегленишкиннерни кызыгаарлаар талазы-биле улам ыңайгы базымнар делегейге уламна шөлээн болгаш айыыл чок байдалды тургузарынга, ядролуг дайынның кыжаныы эвээжедиринге идигни бөөр ийик деп, ол чугаалаан. Ийи кол күрүне—ССРЭ биле АКШ чеңсекти дүжүрер дугайында дугуржулганы чедип ап шыдаар, ынчалзажок оны үүгле дүшкүүрүг чоруктун чавырлыышкынының байдалынга кылып болур.

Л. И. Брежневтиң Тулага чугаазы хамыктың мурнунда бодунуң бүзүредиг «ыны-биле, келир үеге тодарган перспективалары-биле, өөдүр улуг чаагай сеткилдии-биле американнарның сагыш-сеткилин ханызы-биле хайыктырган деп, марксисчи шинчиледдериң америк институдунуң директору Герберт Аптекер медеглээн. Каттышкан Штаттарның политиказынга өскерлиишкиннери —Пентагонунуң аайынга кирер чоруктан бодүүн чонвун херегледдеринге кичээнгей салырынче шилчилгени чедип алыр дээш, деппилгелиг американнар боллунар бүгү чүүлдерни кылып турар деп, ол онзалап демдеглээн. Амгы үеним эң-не негелделиг айтырыы болур стратегтиг чеңсегленишкиннерни кызыгаарлаар дугайында айтырыгны шинтпирлээр талазы-биле хемчеглерге бүгү талалыг деткимче көргүзүринче конгресси болгаш америк улусту кыйгырып турар резолюцияны төлээлекчилер палатазының 209 кежигүнүң киргешпин ол фактызы стратегтиг чеңсегленишкиннерни кызыгаарлаар дугайында чаа совет-америк дугуржулганы чедип алырынче үүгүлүүн өзүп турарының дугайын херечилеп турар. Резолюцияга ат салганнарның аразында М. Юдолл, Г. Реусс, Дж. Бингэум, Дж. Сейберинг болгаш өскелер-даа ышкаш чуртта ат-сураглыг ыңдыг политиктиг ажылдакчылар бар болуп турар.

Ол резолюцияның авторларының бирээзи, төлээлекчилер палатазының кежигүнү Р. Оттингерниң (демократ, Нью-Йорк штат) онзалап демдеглээн болза: ядролуг чеңсектиң тарап пептерээр болгаш «ядролуг клубтуна» калбарар чоруун болдурбазы — амгы үеде кижи төрелгетениң мурнунда туруп турар эң чугула айтырыг ол. Стратегтиг чеңсегленишкиннерни кызыгаарлаар дугайында чаа дугуржулганы Совет Эвилели-биле дүргеп чарарынче болгаш ядролуг шенеделерни бүрүүг-биле хоруглаар дугайында керээни чедип алырынче үүткүүр бодап турарын АКШ-ның президентизи Дж. Картерниң чарлаанын бүгү американнар деткизе чогуур.

ТАЙБЫҢ БОЛГАШ ДЕПШИЛГЕ ОРУУ-БИЛЕ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чылын байырлаарынга белеткенир талазы-биле тускай комитетти америк коммунистер тургузуп алган. Ону АКШ-ның Коммунистиг партиязының Национал даргазы Генри Уинстон болгаш Компартиниың чингине секретары Гэс Холл баштаан. Комитеттиң сорулгазы болза Улуг Октябрьның бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузазын болгаш Советтер чуртунуң 60 чыл иштинде эрткен алдарлыг оруун бүгү тала-биле пропагандалаары болгаш тайылбырлаары болур.

Тайбын болгаш кижи төрелгетениң социал депшилгези дээш демиселге ССРЭ-ниң кол ролюн делегейниң бүгү чуртларында улам-на хөлбак улус массалар билир эпергин деп, СЭТА-ның корреспондентизинге Компартиниың ТК-ның Политиктиг комитединиң кежигүнү Джеймс Джексон медеглээн. Ол демиселге Совет Эвилелиниң делегейниң айыыл чок чоруун быжыглаарынче, «шериг чарыгдалдарын кызырарынче, чеңсекти эңдере бүдүрериниң соксадырынче угланган күжеңишкиннери база хамаарыыр деп, ол чугаалаан.

Шериг бюджедин кызырары-биле америк улус бодунуң соңгаарладын болбас социал херегледдерни хандырарынга, инфляциянны кызыгаарлаарынга, ажыл чок чоруктун деннелин кудуладырынга боттарының идегеддерни холбаштырын турар деп, Дж. Джексон медеглээн. ССРЭ-ниң чайгылыш чогу-биле турнун турары делегейниң дүшкүүрүг чоруун чавырылдырарын уламчылаары бодүүн американнарның кол эрге-ажыктарынга дүүшкек деп, ол онзалап демдеглээн.

Совет күрүне болгаш ооң кончуг улуг чедиишкиннери болза капиталистиг чурттарның ажылчы чонларынга үлегер алыр чырыткылыг үүл болур болгаш оларның монополиялар-биле демиселинге шудургу, болгаш шинтпирлир чоруктуг берген деп, Дж. Джексон медеглээн. Совет улустун чедиишкиннериниң бүгү кижи төрелгетениң дешилгезинге, делегей төөгүзүнүн хөгжүлдезинге улуг салдарын ол демдеглээн.

Национал кадрларны безеткээри Алжир Улус Демократтыг Республиканың эң чугула сорулгаларының биреэзи болур. Чуртта он-он институттарны, техникумнарны, профессионал-техникиг өөредилгенин төптерин тургускан. Оларда аныяк күрүнеиң дүргеп хөгжүн орар аар үлетпүрүге инженерлерни база бедик мергежилдиг ажылчыннарны белеткеп турар.

ЧУРУКТА: Алжир чоогунда арматура заводунуң келир үеде ажылчыннарының инженер кижиниң удуртулгазы-биле елесарь хереэнге өөренип турары.

АДИ—СЭТА-ның фотозу.

СОЦИАЛИЗМ ТИИЛЕЛГЕЗИ

МОГАДИШО. (СЭТА). Капиталистиг системаның буурап дүшкени болгаш социализмниң идеяларының тиилелгези —амгы делегей хөгжүдезинин кол угланыышкыны болуп турар. Социализмниң делегей системазының калбарыышкыны болгаш быжыгыышкыны, колониализмнин бегин ап октаан Африканың, Азияның болгаш Латин Американың улустарының тиилелгери, боттарының эргелери дээш ажылчы чонларның ангы демиселиниң калбарыышкыны кедизинде барын чер болганга империалистиг дарааны, молчүгделди болгаш дем эвес чорукту узуткаарынга чедирер деп, Сомалиниң Революстуг социалистиг партиязының (СРСП) ТК-ының чингине секретары, Сомалиниң президентизи Мохамед Сиад Барре медеглээн.

Ол Могадишога чүве чугаалаан, 1969 чылдың октябрь 21-деги сомали революция өзүлүг хосталга, политиктиг болгаш экономиктиг хамаарышпас чорук дээш чонвун үр болгаш быжыг туруштуг демиселиниң албан болур уламчылалы, делегейниң революстуг чорудулгазының тудуш неэзэ болган деп, онзалап демдеглээн.

Эрткен чедиг чыл дургузунда чуртка калбак улус массаларны политиктиг кижизидериниң база мобилизастаарының, күрүнеин эргелеп башкарарынга оларны идеокейлиг хаара тударының, экономика, социал болгаш культура талаларынга аар-берге колониалдыг артыышкынны узуткаарының талазы-биле канчаар-даа ажок улуг ажылды кылып чоруткан деп, президент чугаалаан.

Партияның программазында база СРСП ТК-ның январь пленумунуң шинтпирлериндеи идип үндүрген, социалистиг ниитиледдиг материал-техникиг базаазын тудугузарының талазы-биле чаа харысалгалыг сорулгалар амгы үеде сомали улустун мурнунда туруп турар. Ол сорулгалар бүгү ажылчы чонларның сырый каттыжыышкынын болгаш чангыс эвиг бедыгдаарын, төрээн чуртунуң члагай чоруулта эрес-шудургу күш-ажылды, реакцияның база дедетей империализминиң семөөшкиннериңе удур серемчиледдиг чорукту кеген турар деп, Мохамед Сиад Барре чугаалаан.

ФКП-ниң Политбюрозунуң медеглели

ПАРИЖ. (СЭТА). Хой маллион французтарның чуртан турар ядыы байдалы болза эрге-чагырганың чорудуп турар политиказынга эң-не шыңгыы буруудадыышкын болур деп, Француз Компартиянын Политбюрозунуң ыңда парлан үндүрген медеглелиңде айыткан.

Февраль 12-де болур ажылчы чонларның эрге-ажыктары дээш демиселдиң ниити национал хүнүнге идеокейлиг киржиринче бүгү партия организацияларын ФКП-ниң удуртулгазы кыйырган. Ол хүн ядараашкынга удур, чурттакчы чонвун сонгаарладын болбас эң чугула негелдерни күүседир дээш, чөөп үеелдиг партияларның кады кылган чазак программазының Франциянга тиилелгезинге эргежок чугуда күштер улам-на хой саныг болзун дээш демиселдиң чугула чаазы болган турар үзүрлүг деп медеглелде айыткан.

Мартта муниципалдыг сонгулдаларны эрттиреринге белеткелде тодарган депшилгени ол айытпышаан, ол талазыбиле бергедээшкиннер бар, олар чөөп үеелдиг күштерниң эвилелиниң талазы-биле партияларының аразында 1976 чылда дугуржулганыга дүүшпейн турар социартиянның негелдерин-биле холбашкан деп, ФКП Политбюрозу демдеглээн. Ындыг байлаг ылангыя ажылчы чонларның эрге-ажыктарын камгалаары эң чугула шинчилиг болу берген үеде улуг сагыышсыралды болдуруп турар деп медеглелде айыткан.

Чөрүлдээлер хевээр арткан

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Барыын Европаның эзэди каш чурттарынче болгаш Японияже 10 хонуктун эзин-чоруунун соонда АКШ-ның оралакчы президентизи У. Мондейл Вашингтонче эзи келген. Ол күрүнелериниң, а ол ышкаш НАТО блоктуң удуртуктулары-биле ооң чугаалажыышкынларынын үеэнде капиталистиг делегейниң кол күрүнелериниң аразында экономиктиг, политиктиг болгаш шериг харылзааларынче кол кичээнгейни үндүрген.

Мондейлдиң эзин-чоруу үүгле «таныжар» шинчилиг эвес, харын АКШ-ның «Ниити рынокту» чурттары-биле болгаш Япония-биле экономиктиг харылзааларының байдалынын талазы-биле, капиталистиг делегейде экономиканың кризизинге чаа администрацияның улуу-биле дуурен турарының илерели болган деп, парлалга демдеглээн. Ол айтырыгларны шинтпирлээринче харылзалыг чурттары-биле улам ыңай сырый «кады ажылдажылганы» болгаш үргулчүүн сүмележенишкиннерни чорударынче АКШ-ның чазаанын үүткүүдүүн ол аян-чорук көргүзер ужурлуг турган.

Ынчалзажок талаларның күзели турбуже, «эн-сткил каттыштырылгазының» көргүзүү болбайн барган болгаш чугаалажыышкыннарның үеэнде «шыңгыы чөрүлдээлер үүүн келген» деп, «Нью-Йорк дейли пьюс» демдеглээн. Америк иштики рынокту ууурбиле камгалап база барыын европейжи чурттарның кайдыы кызыгаарларын дүргенибиле эртеринче үүткүүн турар Вашингтонуңу күштели берген чидбилиңге АКШ-ның садыгажын турар чурттары ажок таарзынмаан, деп, парлалга билинген. Дыңнадын турары-биле алырга, Барыын Европаже садыг-экономиктиг ыйыышкынны дүргедетиишаан, бодунуң экономиказының кризизин ажыр эртер дээш АКШ-ның оралажыышкыннары капиталистиг делегейде экономиктиг байдалды улам ыңай баксырадыптар деп, Мондейлге айыткан.

Чугаалажыышкынныр үеэнде Вашингтон биле ооң «эвилелчилериниң» аразында «хой саныг берге айтырыгларның чаңгыы-даа шинтпирлеттинмээн» деп, «Нью-Йорк дейли пьюс» тодаргайлаан. АКШ, Япония болгаш барыын европейжи чурттар хой таварылгаларда «ыны-бүрү эрге-ажыктарны барымдаалаан» турар деп, солуп демдеглээн. Оларны ажыладыр-ын турар айтырыгны шинтпирлээрнин орааллажыр, дээдепцелге чөвүлед хуралды чорударынга талалар чоннээрешкеннер. Ол хурал майда Лондонга болур чадавас.

Чугаалажыышкынныр үеэнде улуг кичээнгейни Чөөп болгаш Барыын чүктериниң аразында харылзааларга үндүрген. «Ньюсуик» журналдың айтын турары-биле алырга, АКШ-ның оралакчы президентизи «Төп Европага каймдаа таланың чеңсектиг күштерин болгаш чеңсектерин кызыырарының болгаш стратегтиг чеңсектерин кызыгаарлаарының талазы-биле Совет Эвилели-биле дугуржулганы чедип алырынче Картерниң чазаанын чүткүүдүүн онзалап демдеглээн». Ооң-биле кады Брюссельге НАТО-нуң удуртулгазы-биле Мондейлдиң ужуразыышкынларының үеэнде чугаа болза ол агрессчи болуглежишкиннинң шериг күчүзүн улам ыңай өстүрериниң дугайында боон турган деп, тайылбырлакчылар демдеглээн.

Президентиниң медеглели

ПАРИЖ. (СЭТА). Генерал де Голльдуң-на чорудуп турганы Чөөп болгаш Барыын чүктериниң аразынга харылзааларга чавырлыышкын политиказын уламчылап чорударынга Франциянын шинтпирлерин президент В. Жискар д' Эстэн бадыткаан.

Европага айыыл чок чорук болгаш кады ажылдажылга талазы-биле чөвүлел хуралга чедип алдынган дугуржуушкуннарны боттандырар дугайында дыңнадыгны даштыкы херектер министри Луи де Гиренгонуң кылганынын соонда министрлер чөвүлелиниң хуралында президент чүве чугаалаан. Хельсинкиге болган чөвүлел хуралдың түүнел актынын бүгү чүүлдерни, чижээлээрге, күрүнелер аразында харылзааларның, бүгү хевирлерге кады ажылдажылганы хөгжүдериниң болгаш Европаның улустарының аразында чоокшулажыышкынның ол актыда бижиттинген принциптерин бүгү күрүнелериниң сагыырын Франциянын улуг ужур-дузалыг кылдыр саналтурарын В. Жискар д' Эстэн онзалап демдеглээн деп, министрлер чөвүлелиниң хуралының дугайында дыңнадыгда айыткан.

Канаданың тайбың талалакчыларының чыскаалы Оттавага болган. Ооң киржикчилери чурттуң бүгү политиктиг партиларынга тайбың болгаш чеңсекти дүжүрер талазы-биле Бүгү-делегей конференциязын дүргеп чыылдырар дээш, а ол ышкаш америк империализм-биле кандыг-даа дугуржулганы кылырындан ойталаары дээш демиселди күштелдиреринче кыйырганнар.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Мөңгүн-тайгажыларны кыйгырган

Өөвүр районнуң коммунал-ажыл-агый чериниң коллективи эрткен чылдың планнаг онаалдаларын айыткан хуусаазында күүседип, багай эвес ажылдаан. Олар чоңга ачы-дуза чедирериниң чыл планын 101,8 хуу күүсеткен. Суурнуң чынар-бажыңының ажылчыннары чурттакчы чонну багай эвес хандырып, планын 107,2 хуу күүсеткен, а аалчылар бажыңының коллективи—110,8 хуу күүсеткен.

Коммунал-ажыл-агый чериниң коллективи суур чаагайжыдылгазынга идепкейлиг киржип, 320 дос чадаг ыыштытарын, 2300 метр чаа штакетникти тургускан. Бистиң аравыста хой-ниити ажылынга идепкейлиг киржип келген, кылган ажылынга макталдыг кижилер хой. Оларга коллективтиң хоочуну Б. Мандап-Хорлууну, О. Кыргыеты, С. Монгушту болгаш өскелерни-даа хамаарыштырын болур.

Чедиишкиннер-биле чергелештир чедир кылдыпмаан ажылдар база ам-даа эвээш эвес. Суурнуң чурттакчы чонун четчир санныг кудук-биле хандырбаан, бо айтырыгны дарый шинтпирлээри-биле бо чылын суурга ийи кудукту казары көрдүнген.

Коммунал-ажыл-агый чериниң коллективи бо чылдың бедиткен социалистиг хүлээлгелерин ап, Мөңгүн-Тайганың коммунал-ажыл-агый чериниң коллективин социалистиг чарышка кыйыргаш, сорук киришкиниг ажылдап киришкен. Ук чарыш ийи ажыл-агыйның социалистиг хүлээлгелерин күүседиринге улуг идигни бөөр дээрзи чугаажок.

Д. АГБААН.

Улуг Октябрьга уткуштур

БИБЛИОТЕКАЛАР АЖЫЛЫНЫҢ КӨРҮЛДЕЗИ

Библиотекалар ажылының Бүгү-эвилел көрүлдезин Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чылынга тураскааткан. Ону бүгү эвилелдешкен республикаларгэ бо чылдың январьдан 1978 чылдың январьга чедир чорудар. Аңаа чуртүүн бүгү ведомстволарының болгаш хөй-нииги организацияларының библиотекалары киржир. Көрүлденің кол сорулгазы болза номну пропагандалаарының идейлиг деңнелин болгаш номчукчуларны хандырарының шынарын улам ыңай бедидери, ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезинге болгаш эртем-техниктиг депшилгеге библиотекаларның ролюн бедидери болур.

ССРЭ-ниң Культура министерствозунуң чанында Күрүнеңиң ведомстволар аразында библиотека комиссиязының хүлээп алганы Бүгү-эвилел көрүлдезиниң дугайында шиитпиринде коммунистиг тургузуушкуннуң чугула айтырыгларының талазы-биле, Улуг Октябрь болгаш чурттуң амыдыралында төөгүлүг чаартылгалар дугайында, В. И. Ленин болгаш Коммунистиг партияның удуртукчу ролюнуң, улустарның найыралының болгаш ажылчы чоннарның тайбың, демократия болгаш социализм дээш демиселиниң дугайында литератураны калбаа-биле пропагандалап чорудары көрдүнген. Библиотекалар онгу беш чылдың ийиги чылының онаалдаларын чедиишкинниг күүседир дээш ажылчы чоннарны мобилизастаарынга, бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын болгаш ажыктыын бедидери дээш демиселге партия организацияларынга бүгү тала-биле дузаны көргүзер, эртемниң болгаш мурнакчы дуржулганың чедиишкиннерин бүдүрүлгеге нептередиринге күш-ажылчы коллективтерге дузалаар, чаартыкчылар болгаш бүдүрүлгениң база социалистиг чарыштың мурнакчыларының дугайында литератураны калбаа-биле пропагандалаар ужурлуг.

Бүгү-эвилел көрүлдезиниң келир чылдың мартта үндүрер түүнелдерин өзугаар район, хоорай, край, область, республика бүрүзүнге «Улуг Октябрьның 60 чылынга библиотекалар ажылының көрүлдезиниң тиилекчизи» деп дипломнарны тургузар.

(СЭТА-ның корр.).

„МЕЛОДИЯ“ ФИРМАДА

Чурттуң чугаалап турар чыл демдеглели

Чурттуң намдары, ооң алдарлыг 60 чылы чогаалчыларны, чуруктуларны, музыкантыларны, үргүлчү хей-аът киирип келген. Ол чылдарның эң чугула болуушкуннары Төрээн чурттуң үнүг чыл демдеглелинде илереттинген. «Мелодия» дээр Бүгү-эвилел фирмазы ону кылып турар.

— Ол чыл демдеглелиниң баштайгы эгелери дүрүм өзугаар Коммунистиг партияның үндезилекчизи болгаш Совет күрүнеңиң тургузукчузу В. И. Ленинге хамааржыр. Массаларбиле харылзажырының эң чугула чепсээ болур дириг состу Владимир Ильич бедии-биле үнелеп чораан. 1918 чылдың марттан 1923 чылга чедир найысыладың ажылчы чоннарының мурнунга 250 хире катап ол чүве чугаалаан. Ильичиниң дириг үнүн грампластинкалар бистиң хүннеривиске чедирип келген. Ильичиниң чугааларын бижээн баштайгы пластинка 1919 чылда үнген.

Катап тургузарының кызымак ажылының ачызында соолгу чылдарда В. И. Ленинниң сес чугааларын катап тургускан. Элээн каш катап үндүрген оларны бижээн пластинка даштыкыга калбаа-биле сурагжаан, ону хөй миллион кезек кылдыр үндүрген. Октябрьның юбилейинге белеткеп турар альбом мооң мурнунда кажан-даа үндүрүп көрбээн чугааларның чаа, катап тургускан бижилгези-биле неметтинер—деп, фирманың кол редактору А. А. Карпов чүгаалаан.

Октябрь. Ye. Кижилер. Революцияның киржикчилериниң, ооң-биле чаңгыс үеде чурттап турганнарның сактыышкынызры кирген тематиктиг планныы кезээн ынчаар адап болур. «Владимир Ильич Ленинниң кады ажылдап чораннары «В. И. Ленин дугайында» деп альбомну кылыры-биле улуг ажылды чоруда берген. Ооң «арыннарындан» Н. К. Крупскаяның, Г. Д. Стасованыч, Е. М. Ярославскийнин, М. И. Калининнин, А. В. Луначарскийниң, Г. К. Орджоникидзенин, К. Е. Ворошиловтуң, С. М. Буденныйның сактыышкыннарын дыңнап болур.

Владимир Ильичини билир болгаш дыннаан улустарның үннери «В. И. Ленин комсомолдуң III съездизинде» деп чаа документалдыг уран-чечен композицияның үндезининге кирер. Литература болгаш музыка чогаалдарындан үзүндүлер, революсчу ырлар, дикторнуң номчуур үүлдери дыңнакчыларның ол үениң байдасөстерин, К. Цеткинниң болгаш М. Кашеннин, Г. Димитровтуң база П. Тольяттинин, К. Готвальдының үннерин чедирип келген.

«Тайбың болгаш социал депшилге дээш» деп адаан альбом ийи пластинкадан тургустунган. Ында эш Л. И. Брежневтин СЭКП-ниң XXIV болгаш XXV съездилеринге, Европага айыыл чок чорук болгаш кады ажылдажылга талазы-биле Хельсинкиге болган чөвүлел хуралга чугааларының үзүндүлерин киирген. «Бистиң сорулгавыс—коммунизм» деп пластинкаларда Л. И. Брежневтин СЭКП-ниң XXV съездизинге чугаазын бижээн.

Аңгы-аңгы кезектериң аттары боттары-ла оларның утказын илереткен: «Советтер чуртунуң төөгүзүнден», «СЭКП төөгүзүнүң арыннары». Он беш пластинкалардан тургустунган «Бүзүлбас Эвилел» деп серияны республика бүрүзүнүң авторлары кылып турар. Авторлар чугле репертуарны эвес, харын ооң хевир-кааскалгазын база кылырлар. Юбилейлиг планда киирген бүгү пластинкаларга тускай каастап чураан хаптарны, чуруктарлыг буклеттерни белеткээр.

Бистиң планнарывыска совет чогаалчыларның болгаш шүлүкчүлерниң эң дээре чогаалдарын үндүрерин киирген. «Октябрьга турасказаткан» деп пластинкада Ленинчи шаңналдың лауреаттары шүлүкчүлерниң шүлүктери кирген. Октябрь революциязының дугайында совет шүлүкчүлериниң шүлүктериниң үнүг «чыындызы», а ол ышкаш бистиң чуртувуска турасказаткан даштыкы авторларның антологиязы солун болур ужурлуг.

Музыкалыг бижилгелер янзы-бүрү. Оларның аразында «Ильичиниң ынак ырлары», «Ол хүннерниң алдары читпес», Улуг Октябрьның 60 чылынга турасказаткан совет композиторларның чаа чогаалдары киргеп альбом база бар—деп, А. А. Карпов уламчылаан.

Фирманың заводтары ол пластинкаларны хөй тиражтыг кылдыр үндүрүп эгелей берген.

(СЭТА-ның корр.).

ИНСТИТУТТА ЭКЗАМЕННЕР ДООСТУП ТУР

Студентилериң чымыштыг, харыысалгалыг үези—экзамен сессиязы доостур чоокшулаан. Кызылдың башкы институдунуң биология-химия факультединиң бирги курузунуң студентилери боттарының баштайгы экзаменнерин чедиишкиннинг дужаагылааш, дээди өредилге черинге өредилгезин эки эгелээнин бадытканнар. Бирги курсчулардан Елена Родыгина, Галина Пойлова, Виктор Күжүгет болгаш өскелердаа шупту экзаменнерни эки болгаш тергиин эки демдектерге дужаап алгылаан. Ол-лэ факультеттиң бешки курсчулары экзаменнерни база багай эвес дужааган. Физика-математика, төөгү-филология болгаш педагогика факультеттеринде экзаменнер база чедиишкинниг дооступ турар.

ЧУРУКТАРДА: биология-химия факультединиң үшкү курузунда органиктиг химияга экзаменни башкы С. К. Чоксум хүлээп ап ор; экзамен чоруп турар аудиторияже кирер эжин аксында.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотолары.

ДЫШТАНЫЛГА ТӨВҮ

«Коммунизмче орук» колхозта Наташа Данзы-Белек директорлаан клуб чөвүлели хостуг үе-шактыг шын эртпиреринн эки организастап турар. Ол уран чүүл училищезин чедиишкиниг доскаш, Нарын суурда ажылдап келген. Аныяк специалистиг организакчы талантызы дораан илереп келген. Суурнуң чону ону хүндүлээр болгаш ооң ажылынга күзелдии-биле дузалап турар. Янзы-бүрү темаларга тематиктиг 13 кежээни чүгле эрткен чылын организастап эртпирген. Оларның иштинден «Кижиниң иштики болгаш даштыкы культуразы», «Чеве, оолдар!», «Аныяк малчыннар кежээзи», «Бойдус камгалалынга» болгаш өске-даа кежээлер солун. Эрге-хоойлужиккилери апарган. Хойжу бригадалар төвүнге, ховушөлдерге, фермаларга концерт, лекциялыг аалдаашкыннар черле үзүктелбес.

Дыштанылга кежээлериндe танцыны электроаспрументалдыг оркестр-биле үдеп турары—ол дээрге көдээ суурга бурунгаар дешилге-дир. Хөй чыл ажыл стажтыг кино механиги Вымыр Алдын-Херел ай планын доктаамал ажыр күүседириндеп ангыда, клуб ажылынга дузалажыр, аныяктарның кижизидилгезинче улуг кичээнгейни салып турар. Кинога эзирик келген кижини киноже киирер туржук, демдеглеп алгаш, даартаазында улусчу дружина ажылдакчылары хемчээн ап турар.

Бистиң суурнуң кижилери болгаш ооң клуву

билиглериниң пропагандазынче база сагыш салып турар, Ооң-биле чергелештир чаа чанчылдарны, өзулалдарны база ооң эртпээн.

Клуб чөвүлели кежээлер эрттирери-биле кызыгаарлаттынмайн, амгы үеде аныяктарның кудазын кайчаар эртпирерин өөренип көрүп, районнуң ХБАБ ажылдакчылары-биле кады Василий биле Светлана Назынчарының кудазын Нарының Культура бажыңынга бо чылын, чоокта чаа организастап эрттирген.

Эрткен чылын районнуң уран чүүл көрүлдезинге Нарының аныяктары бирги черни алганнар. Ол көрүлдеге колхозтуң аныяктарындан аңгыда, көдээ интеллигенция идепкейлии-биле киришкен. Хомус, сыгыт, каргыраа, тыва танцылар программада элбек болган. Клуб ажылдакчылары Балаа Эрес-оол, Василий Назын оларның тургусканы оркестр улуг үнелелди алган. Клуб чөвүлели кожазы акыдунма моол өңдүктери-биле уран чүүл талазы-биле дуржулга солчулгазын база организастаан. Эмпелге сестразы Александра Допчут, башкылар Кыргыс Бичин-Уруг, Анна Саң-Хөө, чолаачылар Чүдекпен Дагжыт, Назын Ширме, Анатолий Маажий агиткультбригаданың доктаамал кирил